
Sabadell 2004, una aproximació a les migracions d'avui: 13.572 sabadellencs són estrangers

Virginia Domínguez Álvarez / Margarida Massot i Verdú

En els darrers tres anys ha augmentat molt de pressa el nombre d'immigrants que s'han instal·lat a Sabadell, i el percentatge d'estrangers respecte del conjunt de la població és actualment del 7%. Els barris més perifèrics acullen més immigració, fet que s'explica bàsicament perquè és on es troben els habitatges més assequibles.

La població autòctona té una percepció diferent del fet migratori segons el lloc d'origen dels immigrants, el seu nivell econòmic i determinats prejudicis.

Els homes i les dones immigrants s'enfronten als mateixos problemes quotidians que la resta de la població amb pocs recursos, però, a més, estan molt condicionats per la situació d'irregularitat legal, que els comporta dificultats per trobar feina i habitatge i pot propiciar situacions laborals d'explotació.

Sabadell disposa del Servei Ciutadà d'Acolliment a l'Immigrant (SCAI), entitats com Càritas o els drapaires d'Emaús, els serveis socials, els centres d'ensenyament primari i secundari i els centres de formació per a persones adultes. Però amb això no n'hi ha prou per actuar en la nova realitat multicultural. Cal definir un model d'intervenció basat en l'explicació documentada del fet migratori i en l'actuació coordinada d'administracions i institucions per optimitzar els recursos, i cal treballar en propostes concretes, com ara l'Observatori de la Immigració, la Mesa per la Immigració o la creació d'espais ciutadans de convivència.

Migracions: de la societat industrial a la societat de la informació i del coneixement

La industrialització de Sabadell va ser un factor d'atracció de mà d'obra i, per tant, de creixement de la ciutat. Aquest fenomen va començar amb l'arrencada industrial, a partir del segon terç del segle XIX, i va aconseguir transformar la vila en una ciutat que l'any 1900 ranejava els 23.000 habitants; el 1950, els 60.000; i el 1980, els 190.000.

Les migracions de la major part del segle XX eren interiors, inicialment de població provinent de pobles de la mateixa comarca o de comarques properes, en un procés d'urbanització de població rural paral·lel al que succeïa en altres ciutats catalanes. Progressivament, però, s'hi va anar afegint població procedent de l'Aragó i el País Valencià, i, en menor grau, de Múrcia i Andalusia. Així, el 1925, la població nascuda fora de Catalunya ja era del 16% (DEU, 1990). L'any 1940 encara predominava la procedència catalana i hi havia gent de l'Aragó, el País Valencià i Múrcia. No va ser fins a 1950 quan van guanyar presència els contingents de Múrcia i Andalusia.¹ El balanç d'aquestes migracions es fa evident si tenim en compte que, l'any 1981, el 52% dels sabadellencs i les sabadellenques no havia nascut a Sabadell; és a dir, amb una població de 186.123 habitants, 97.556 havien nascut en altres poblacions.²

Les migracions que rebia Sabadell en el passat tenien com a objectiu la societat industrial. Els homes i dones immigrants provenien generalment de la societat agrària preindustrial, caracteritzada per la família tradicional i les dures jornades de treball, amb els riscos de males collites, caiguda dels preus agrícoles, etc. Aquestes persones identificaven la ciutat amb un espai on podien trobar noves oportunitats, on esdevenien obrers i obreres amb un horari preestablert i una setmanada assegurada, i on tenien l'esperança de millorar les seves condicions de vida. En el període posterior a la Guerra Civil, però, els factors econòmics conviuen amb factors polítics com ara la represió que van viure en algunes zones els perdedors, que s'accentuaven més en els pobles petits i en les societats latifundistes (MARÍN, 2003; PUIG, 1991).

Les migracions que rep Sabadell actualment, les del final del segle XX i les del recentment estrenat segle XXI, ja no tenen com a objectiu prioritari la societat industrial. Es donen en un context de globalització, caracteritzada per una economia de mercat generalitzada i la innovació tecnològica. És l'anomenada *societat de la informació i del coneixement*. Sabadell és ara una ciutat més diversificada des del punt de vista econòmic, tant en el si de la indústria, en què ja no hi ha un predomini del sector tèxtil, com en altres sectors, com ara els serveis (DEU, 2000).

Els homes i dones immigrants que rebem actualment són majoritàriament població de països en via de desenvolupament que busca noves oportunitats per millorar les seves condicions de vida en el Primer Món, del qual té una imatge probablement idealitzada. Una part d'aquesta immigració és no qualificada i en aquest cas hi pesen els factors econòmics, tot i que no sempre es tracta de "fugir de la pobresa", com de vegades es mira de generalitzar, sinó de l'esperança d'un futur "millor" per als seus fills i filles. Una altra part de la immigració té una elevada qualificació, però, o bé no troba feina en el seu país, o bé té motivacions polítiques per emigrar.

Així, apliquem l'etiqueta d'*immigrant* a persones amb procedències i motivacions molt diferents, i el significat d'aquesta paraula ha variat per als sabadellencs amb el pas del temps. L'immigrant ja no és el que ve de fora, el foraster; ara apliquem aquest qualificatiu a l'immigrant extracomunitari, és a dir, que no pertany a cap dels estats membres de la Unió Europea.

Radiografia de la població immigrant a Sabadell

D'acord amb les dades del padró municipal de l'1 de juny de 2004, prop del 7% de la població sabadellenca té nacionalitat estrangera, concretament 13.572 persones respecte d'un total de 196.116 habitants,³ dades

1 Vegeu l'article de Martí Marín en aquest mateix dossier.

2 Dades del cens de 1981 recollides per l'Institut Nacional d'Estadística (INE) i citades per MARÍN (2003).

3 Agraïm a la Regidoria de Cooperació i Convivència Intercultural de l'Ajuntament de Sabadell que ens facilités aquestes dades, atès que les dades publicades més recents són del gener de 2003.

MIGRACIONS D'AHIR, MIGRACIONS D'AVUI

SOCIETAT INDUSTRIAL

SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ

CARACTERÍSTIQUES

SOCIETAT AGRÀRIA

- Família tradicional
- Vida al camp
- Oficis i tallers artesanals
- Petit comerç
- Indústria artesanal molt localitzada

CAUSES MIGRATÒRIES

- Caiguda dels preus agrícoles
- Augment de la industrialització
- Possibilitat de trobar feina
- Esperança de millorar les condicions de vida

SOCIETAT INDUSTRIAL

- Nuclis urbans i suburbans
- Transformació del món laboral cap al sector secundari
- Creixement desplanificat de les ciutats
- Aparició de noves classes socials

GLOBALITZACIÓ

- Economia de mercat i desregularització generalitzades
- + INNOVACIÓ TECNOLÒGICA
- Eficiència organitzacional
- Noves tecnologies

CAUSES MIGRATÒRIES

- Diferències abismals entre 1r i 3r món
- Falsa-bona imatge de la vida al 1r món
- Manca d'expectatives de futur
- Possibilitat de trobar feina
- Millorar les condicions de vida

ALTRES FACTORS

- Màfies de tràfic d'immigrants
- Necessitat de mà d'obra no qualificada
- Causes polítiques i/o lluites ètnico-tribals

SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ I DEL CONEIXEMENT

- Terciarització de la producció, sector serveis
- La informació és un valor
- 3 tipus de ciutadans: sobreinformat, informat i desinformat
- Pluralitat d'eixos per explicar la realitat

PERFIL DE LA IMMIGRACIÓ

POBLACIÓ EMINENTMENT RURAL QUE EMIGRA

- Del camp a la ciutat
- De l'interior a llevant, del sud cap al nord
- Busca millorar les condicions de vida a través d'un lloc de treball
- Mà d'obra no qualificada

EL PROBLEMA EMERGENT

POBLACIÓ QUE EMIGRA CAP A PAÏSOS DESENVOLUPATS

- Mà d'obra no qualificada
- Busca feina i millor qualitat de vida, la societat del benestar

POBLACIÓ QUE EMIGRA CAP A PAÏSOS DEL MATEIX BLOC AL QUAL PERTANY

- Mà d'obra qualificada; tècnics i professionals
- Emigren per raons empresarials

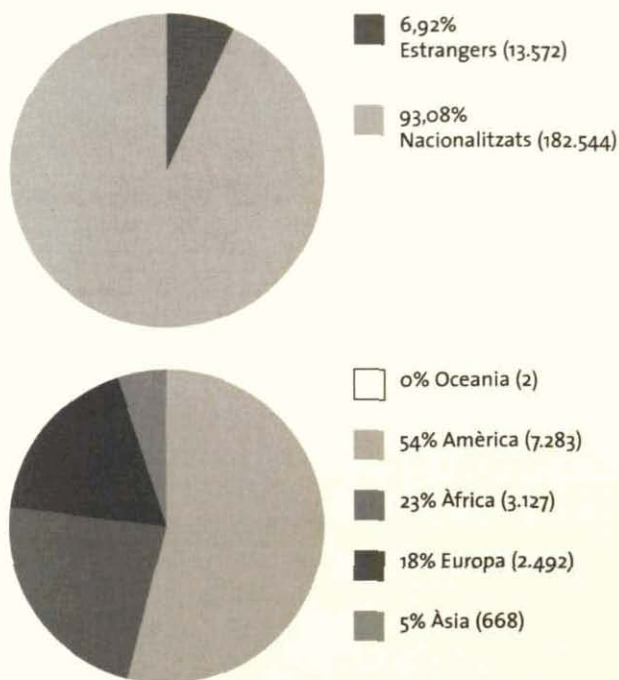
MIGRACIONS FORÇADES PER CAUSES POLÍTIQUES O LLUITES ÈTNICO-TRIBALS

- Molt sovint es confonen amb les primeres

"El fantasma de les migracions compleix –en algunes societats– un doble rol; d'una banda, apareix com el necessari 'enemic extern' davant del qual cal aglutinar-se; d'una altra banda, és el 'boc emissari' que explica els problemes interns que no es poden resoldre. És aquí on l'immigrant pot complir un rol funcional per a algunes posicions que proclamen la fi de la història i la desaparició de les ideologies obrint les portes al renaixement dels prejudicis."

Lelio Marmora

que reproduïxen la mitjana del conjunt de Catalunya. Hi predominen les persones procedents del continent americà, que signifiquen el 54% del total d'estrangers, seguides per les d'Àfrica, amb el 23%; Europa, amb el 18%; i, finalment, Àsia, amb el 5%.

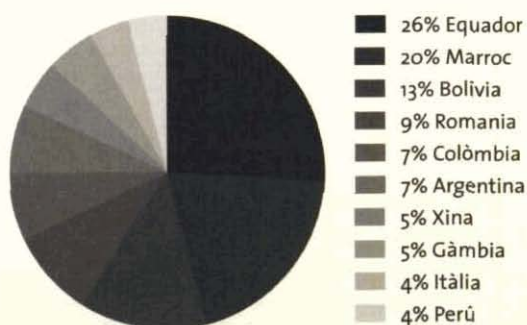
Gràfic 1. Població total de Sabadell, 1.6.2004. Font: Ajuntament de Sabadell.

Gràfic 2. Població estrangera per continent d'origen, 1.6.2004. Elaboració pròpia. Font: Ajuntament de Sabadell.

Si comparem aquestes dades amb les de l'1 de gener de 2003 –només disset mesos abans–, observem que la presència estrangera ha augmentat espectacularment, ja que ha passat del 4,03% al 6,92% respecte de

la població sabadellenca. I, si ens remuntem a l'any 2000, el percentatge es redueix a l'1,04%. És a dir, els darrers quatre anys s'ha produït un increment molt considerable de la immigració, que s'ha accentuat especialment el darrer any i mig.

Les nacionalitats amb més presència a la ciutat són l'equatoriana, amb el 26%; la marroquina, amb el 20%; la boliviana, amb el 13%; la romanesa, amb el 9%; la colombiana i l'argentina, amb el 7%; i, amb percentatges inferiors al 5%, la xinesa, la gambiana, la italiana i la peruana.

Gràfic 3. Nacionalitats més representades. Sabadell, 2004. Font: Ajuntament de Sabadell.

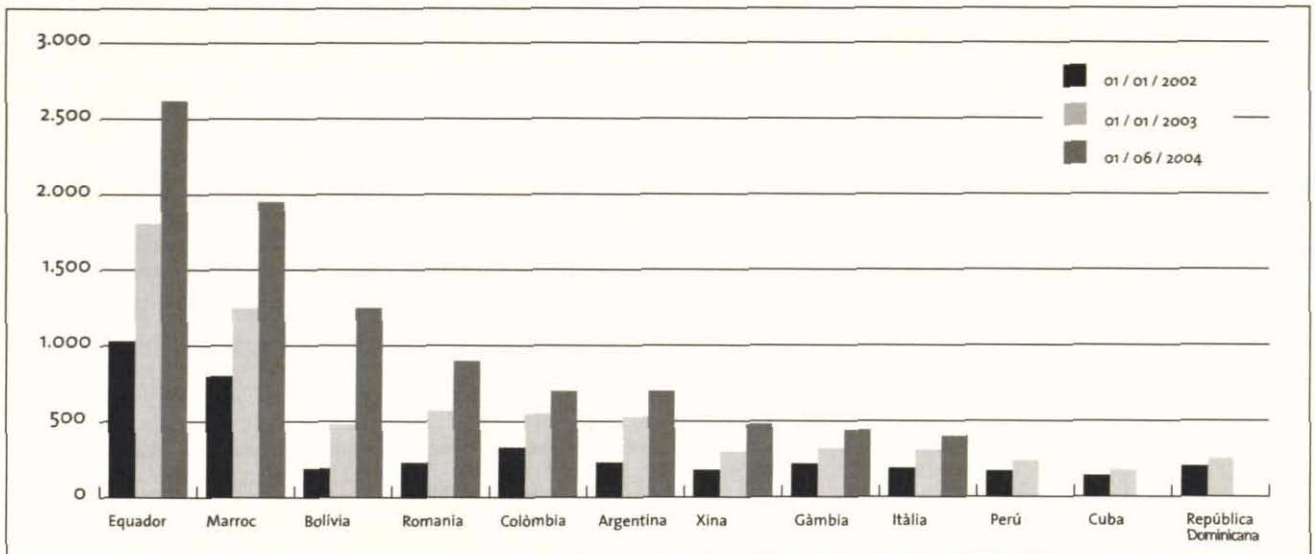
Les dades dels tres darrers anys mostren com han crescut les diferents comunitats i s'ha consolidat el predomini d'immigrants llatinoamericans. En destaca la ràpida progressió de població procedent de Bolívia o del Marroc.⁴

>>>

4 No disposem de dades de 2004 per a Perú, Cuba i la República Dominicana.

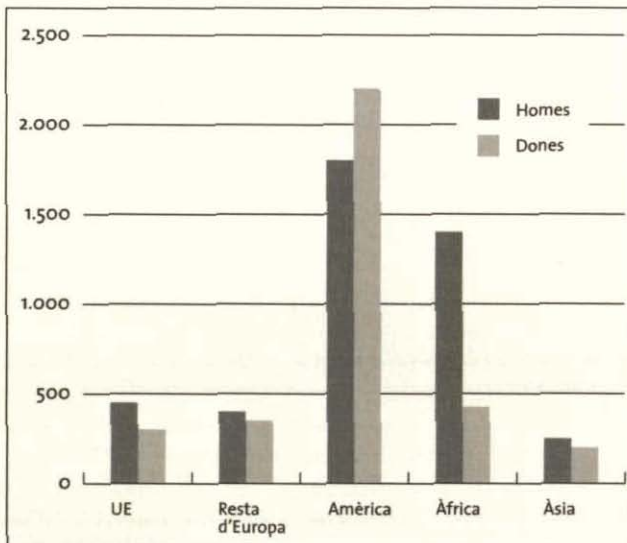
Any	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania
2000	98,96%	0,27%	0,04%	0,27%	0,16%	0,22%	0,07%
2001	98,28%	0,31%	0,09%	0,46%	0,21%	0,53%	0,11%
2002	97,09%	0,35%	0,24%	0,71%	0,26%	1,21%	0,14%
2003	95,39%	0,43%	0,47%	1,07%	0,33%	2,09%	0,21%
2004	93,08%	1,27%		1,59%	3,71%		0,34%

Taula 1. Població sabadellenca segons nacionalitat, 2000-2004. Elaboració pròpia. Font: Idescat per als anys 2000-2003 i Ajuntament de Sabadell per al 2004.

Gràfic 4. Nacionalitats més representades a Sabadell, 2002-2004. Font: Anuari estadístic de Sabadell 2003 i Ajuntament de Sabadell.

Globalment, els homes representen el 55% del total de la població estrangera i, per tant, les dones són el 45%. I, de fet, la proporció és molt similar en els casos d'Europa i Àsia. En canvi, els homes són el 74% de la població procedent d'Àfrica i les dones, el 55% de la població procedent d'Amèrica.

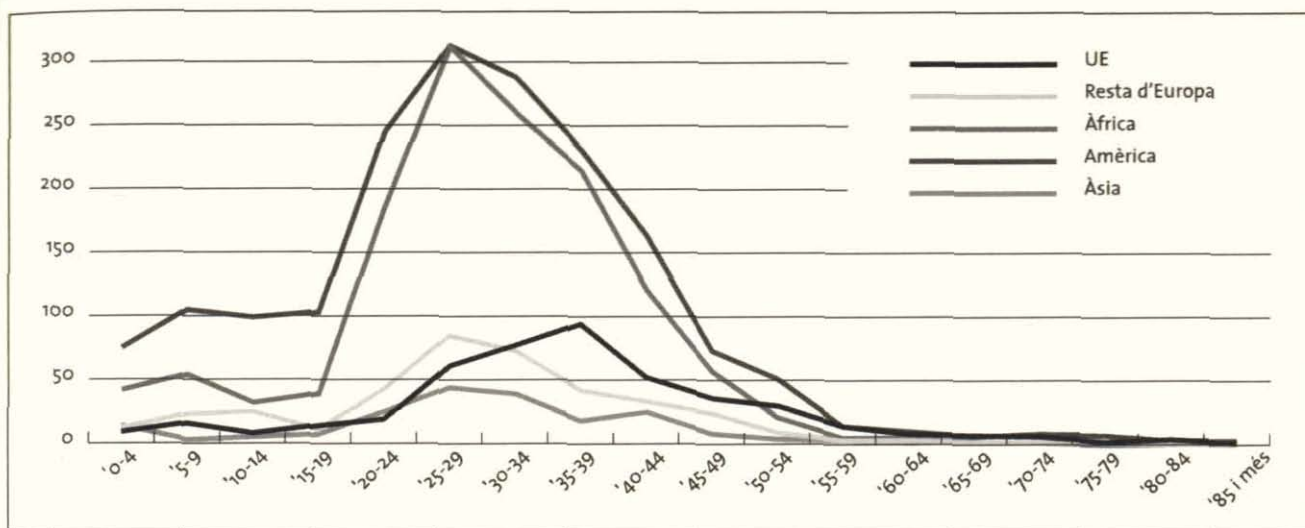

Gràfic 5. Població estrangera per sexe, Sabadell, 1.9.2002. Font: Ajuntament de Sabadell.

Entre els homes, els col·lectius més representats són els africans i els americans d'entre 25 i 49 anys. D'altra banda, pràcticament no hi ha població estran-

gera més gran de 60 anys i s'aprecia que hi ha un considerable contingent de nens i adolescents, majoritàriament americans i africans.

Entre les dones hi ha una distribució més regular per edats fins a 60 anys, tret del cas de les americanes, que estan molt representades entre els 25 i els 49 anys, i en què es registra, també, una presència lleugerament més elevada de dones grans. De la mateixa manera que en el cas dels nens, la presència majoritària de nenes prové d'Amèrica i, en menys proporció, d'Àfrica.

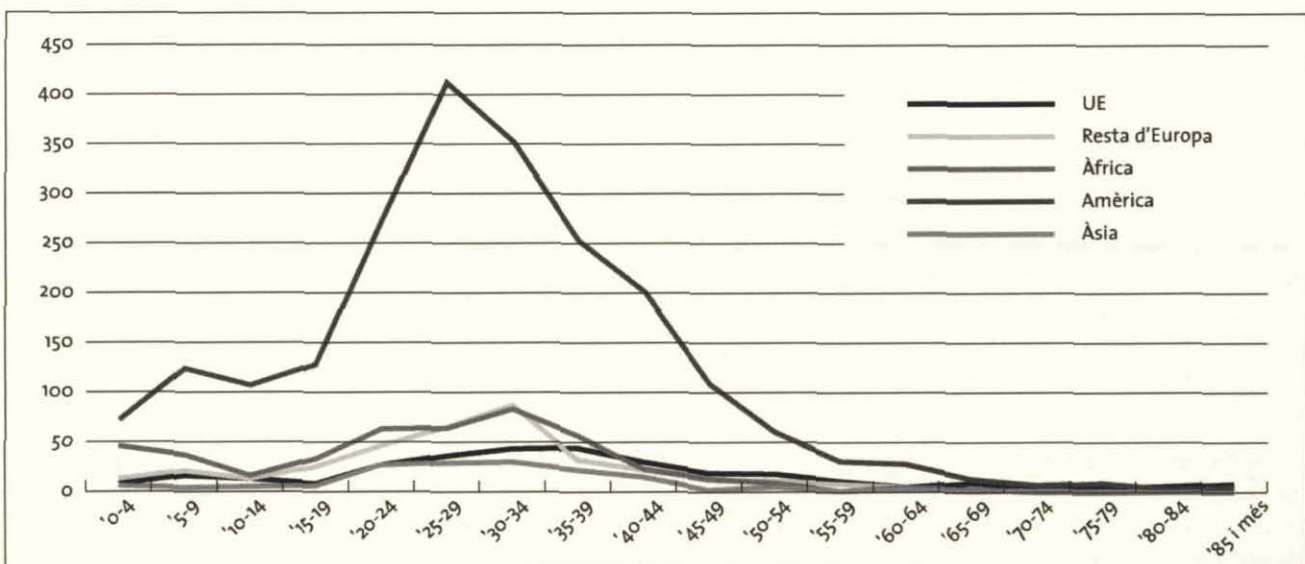

Gràfic 6. Població estrangera per edat: homes, 1.9.2002. Font: Ajuntament de Sabadell.

A partir de les dades disponibles és difícil elaborar un mapa de la immigració a Sabadell, perquè les unitats d'anàlisi –els districtes– són excessivament grans i diverses. Les dades de 2002 són similars per a tots els districtes, amb les excepcions del districte 1 (Centre, Hostafrancs, la Cobertera, Laietana, Sol i Padrís, Avinguda i Eixample), que duplica el percentatge mitjà, i el districte 6 (la Creu de Barberà, les Termes, Espronceda i Campoamor), on és lleugerament més elevat que la mitjana. A la baixa trobaríem

el districte 7 (el Poblenou i Torre-romeu), per sota de la meitat de la mitjana.

Hi ha algunes pistes, però, que porten a la conclusió que els barris més perifèrics acullen més immigració, fet que s'explica bàsicament perquè s'hi troben els habitatges més assequibles, a diferència del que passa en altres poblacions, on això es dona en centres històrics degradats. Aquest seria el cas de les Termes, la Creu de Barberà o Can Puiggener. No hi ha dubte, però, que un barri amb una certa centra-

Gràfic 7. Població estrangera per edat: dones, 1.9.2002. Font: Ajuntament de Sabadell.

litat i un elevat índex de serveis, com és el cas de Sol i Padrís, registra també una elevada presència d'immigrants.

Visibilitat i percepció de la població immigrant: simplificació d'una realitat complexa

El darrer any i mig ha augmentat la presència de persones immigrants en els carrers de Sabadell. És una presència molt visible per raons evidents d'indumentària, color, petits grups en cantonades i places, i, de vegades, també de soroll. Aquesta és, doncs, la visió que es pot tenir a simple vista de la immigració, la primera, la més simplificadora d'una realitat que ho és tot menys simple, ans al contrari, d'una realitat que caldria qualificar de complexa.

Segons l'antropòleg Luis Miguel Narbona (2004), convé diferenciar entre els immigrants que es veuen i els que no es veuen. Els immigrants de procedència urbana, amb formació, i especialment si són d'origen europeu, són els immigrants que no es veuen. En canvi, els immigrants de procedència rural, sense formació i d'origen africà, llatinoamericana o xinès són els "autèntics immigrants" des de la perspectiva de la visibilitat. Aquesta distinció ajuda a entendre millor la complexitat del fenomen migratori. El nucli essencial de la qüestió no és altre que la distribució desigual de la riquesa; en definitiva, una qüestió econòmica i, per tant, és fonamentalment una discriminació per raons de classe social, tot i que també hi fan un paper destacat altres factors, com ara els prejudicis, la por d'allò que es desconeix, l'estatus o el prestigi social.

D'altra banda, com s'ha indicat més amunt, la població immigrant a Sabadell es distribueix territorialment d'una manera desigual i es concentra en la perifèria de la ciutat. I això està molt relacionat amb un aspecte central per a la reflexió: la percepció que té la població autòctona del fet migratori. Podem observar que, tot i que la nova migració s'està instal·lant en barris on la població autòctona és d'origen immigrant, es produeix un efecte de rebuig que algunes vegades pot arribar a la xenofòbia. Quina és la percepció que es té de la nova immigració? No és

gens estrany sentir en les botigues o en l'autobús que l'arribada dels immigrants està degradant el barri quan, en realitat, el sentit comú i la lògica del sistema social mostren que la relació causal és exactament la inversa: és perquè el barri està degradat (manca de manteniment, habitatges amb poques condicions, pocs serveis, mal comunicat...) que els preus hi són més baixos i, per tant, s'hi pot instal·lar la població que té menys recursos. Però, tal com afirma Narbona (2004), el que la gent s'imagina és tan real —o més— que la mateixa realitat. Així, el fet que la percepció de la realitat sigui errònia no implica que es pugui corregir d'una manera espontània.

Una altra qüestió que assenyala Narbona és l'efecte aglutinador que poden tenir alguns punts de la ciutat on s'instal·len petits comerços destinats a locutoris, queviures, bars... Aquests establiments potencien la presència de "transeünts" que en dies i hores determinats augmenten la concentració de població immigrant i retroalimenten, d'aquesta manera, la percepció popular que hi ha molts immigrants i que això acabarà generant un conflicte social.

Ciutat i models d'intervenció

Tot i això, a Sabadell, avui, el percentatge de població immigrant és molt inferior al d'altres països europeus (França, 17%) i, per tant, cal preveure'n un increment significatiu els pròxims anys. Ara és el moment de pensar què hem de fer i com hem d'afrontar aquest nou escenari multicultural. Cal reflexionar, també, sobre els aspectes socials que el fet migratori comporta si es deixa a criteri del lliure mercat: concentració territorial, guetos i possible conflicte social. I, finalment, cal elaborar i aplicar plans i polítiques d'acollida des de les administracions i institucions implicades. En aquest sentit, és rellevant definir un model d'intervenció. Actualment, hi ha la tendència a intervenir des del que s'anomena model de la normalització i abandonar el model anterior, anomenat de discriminació positiva.

El model d'intervenció de discriminació positiva es basa en la idea fonamental que cal donar més a qui té menys per tal d'evitar la marginalitat i afavorir la integració i la cohesió socials. L'aplicació d'aquest

model comporta una política de subvencions i ajuts destinats a l'habitatge, l'educació, la sanitat, etc. És cert que la pràctica quotidiana d'aquest model ha generat alguns aspectes negatius entre la població autòctona, que es queixa també de discriminació, perquè els recursos (sempre insuficients) es destinen a la població immigrant. Aquesta percepció pot generar posicions crítiques i, per tant, antipopulars, vers les administracions més properes, i també xenòfobes vers el veïnat immigrant.

El model d'intervenció des de la normalització es basa en la idea fonamental que totes les persones som iguals, tots som ciutadans i, per tant, tothom té els mateixos drets i deures. En conseqüència, la discriminació positiva no deixa de ser una discriminació per ella mateixa. Per tant, cal actuar sota el principi indiscutible d'igualtat, sense diferenciar entre població immigrada i població autòctona. La qüestió clau d'aquest model és: en què es basa el principi d'igualtat? Som iguals els que tenim una feina que els que no la tenen? Som iguals els que tenim un habitatge digne que els que no el tenen? Som iguals els que podem escollir l'escola que volem per als nostres fills que els que no ho poden fer? Som iguals els que podem circular pel carrer amb la tranquil·litat de gaudir de la ciutadania que els que han de vigilar per no topiar amb la policia perquè els pot deportar?

Així les coses, som tan iguals? Es pot tractar tothom igual quan es parteix d'un conjunt de desigualtats tan evidents? Donar a tots el mateix, no és el més desigual? És cert que cal corregir els efectes negatius que s'han produït per l'aplicació del model de discriminació positiva. És cert que potser caldria diferenciar entre la població immigrada recent i la població que fa un nombre determinat d'anys que viu a la ciutat, però també és cert que els models de la tradició francòfona no sembla que hagin aconseguit, de moment, que tothom sigui ciutadà (és a dir, francès), lliure i igual.

Per tant, des d'aquestes línies, defensem un model d'igualtat basat en el reconeixement de les diferències i en els valors de la diversitat cultural, que sigui solidari amb les persones amb menys recursos i estableixi plans i polítiques d'acollida, d'informació i d'ajut als immigrants.

Condicions de vida

Com hem apuntat anteriorment, la població immigrant s'enfronta amb els mateixos problemes quotidians que la resta de població amb pocs recursos, però, a més, sovint està condicionada per la situació d'irregularitat legal.

Atès que no tenim dades oficials sobre els aspectes relacionats amb les condicions de vida i les dificultats quotidianes dels homes i dones immigrants, utilitzarem un informe de Càritas Sabadell (2003).⁵ Durant l'any 2003, aquesta entitat va atendre 1.593 persones, el 75% de les quals eren immigrants. D'aquesta manera, Càritas té una mostra espontània del que passa a la ciutat que ens ajuda a comprendre la realitat de la immigració actual. El 61% de les persones ateses per Càritas procedia d'Amèrica del Sud; el 4%, del Magrib; i un altre 4%, d'altres països europeus.

La situació legal del 59% de les persones ateses era d'irregularitat, fet que implica que, si tenim en compte que també atenen persones autòctones, aproximadament el 79% dels que eren immigrants no tenia papers i, per tant, s'exposaven a la deportació. D'altra banda, la "il·legalitat" implica també dificultats per treballar, per llogar un pis, per obtenir el carnet de conduir, etc.

La situació laboral d'aquestes persones està estretament lligada a la precarietat. El 58% declarava estar en situació d'atur; el 21%, sense contracte; i el 2%, amb contractes temporals. Només un 1,5% tenia contracte fix. La resta eren menors de 16 anys o en tenien més de 65. Moltes d'aquestes persones estan abocades a l'economia submergida i estan més exposades a diferents formes d'explotació laboral pel fet de no tenir resolta la situació legal.

L'accés a l'habitatge representa un greu problema per a les persones immigrants. D'una banda, per motius econòmics i, de l'altra, perquè s'hi donen pràctiques abusives, com ara els relloguers, les habitacions compartides amb persones desconegudes, els pisos compartits on cada família ocupa una habitació, etc. Es pot parlar d'una mena de neobarraquisme que,

⁵ Agraïm a Càritas Sabadell que ens proporcionés aquestes dades, que són inèdites.

1

L'EMPADRONAMENT

El primer que cal fer: EMPADRONAR-SE
(les dades donades per a l'empadronament no es traspassen a altres organismes)

COM?

- Original del passaport vigent
- Acreditar una adreça amb:
 - L'escriptura de compra o contracte de lloguer del pis on es viu
 - Lliurar el darrer rebut de la llum, gas, aigua, telèfon (no mòbil)
 - Anar acompanyat per la persona empadronada amb la qual vivim

FORMACIÓ A LES ESCOLES D'ADULTS

- Informació i suport, coneixement de la realitat social, acollida
- Aprenentatge sociocultural i de l'idioma
- Relació interpersonal

Pl. de Sant Roc, 1
Telèfon 93 745 32 39

INFORMACIÓ I SUPORT

SERVEI CIUTADÀ D'ACOLLIMENT ALS IMMIGRANTS (SCAI)

C. de Sant Jaume, 3 bis
Telèfon 93 727 29 75

2

LA TARGETA DE LA SEGURETAT SOCIAL (la targeta sanitària)

COM?

- 1 EMPADRONAR-SE i demanar un CERTIFICAT
- 2 Fotocòpia del passaport
- 3 Anar al CAP (Centre d'Atenció Primària)
- 4 Demanar la targeta sanitària

3

ELS PAPERS

(permisos de treball i residència)

a diferència del cas de les coves i barraques dels anys quaranta i cinquanta, és pràcticament invisible per a la resta de la població. D'acord amb l'informe de Càritas, el 31% vivia en pisos rellogats; el 17%, en pisos compartits; i el 16%, en règim de lloguer.

Què tenim a Sabadell?

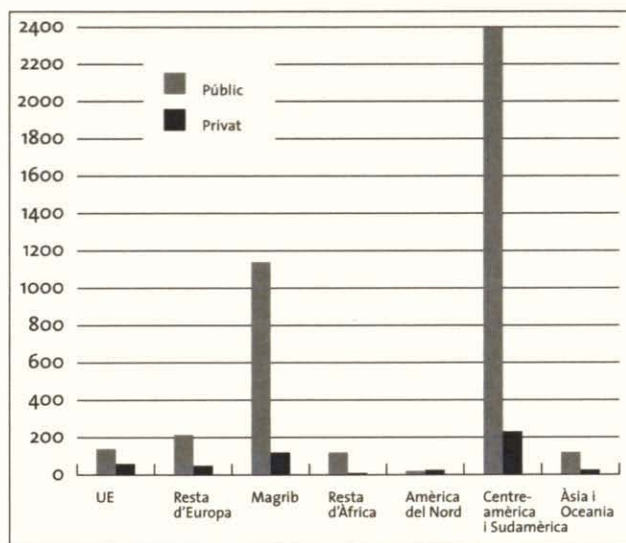
A Sabadell disposem del Servei Ciutadà d'Acolliment a l'Immigrant (SCAI), gestionat per ACSAR, Càritas Sabadell, CITE –de CCOO–, els Drapaires d'Emaús, Lliga dels Drets dels Pobles i SIS –d'UGT–. L'SCAI ofereix als immigrants assessorament sobre la seva situació legal, els seus drets i els serveis als quals poden accedir, bàsicament sanitaris i educatius. També s'hi tramiten documents, com ara permisos de treball i de residència, i participa en projectes de caràcter social i en activitats formatives i d'assessorament.

Per la seva banda, els Drapaires d'Emaús i Càritas Sabadell també treballen en l'àmbit de la immigració. Emaús és una comunitat d'acolliment de persones amb problemes d'adaptació social que treballa en el camp de la reinserció social, la recuperació i el reciclatge. Actualment porta a terme el projecte *Sabadell acull*, que ofereix habitatge i manutenció durant tres mesos als immigrants mentre aquests busquen una feina que els permeti establir-se en condicions de normalitat. Càritas Sabadell porta a terme diferents programes d'inserció laboral per a dones en atur a través del taller *Posar fil a l'agulla* i imparteix cursos d'iniciació laboral, de català i de formació global.

Els Serveis Socials de l'Ajuntament disposen d'educadors i educadores socials i de treballadors i treballadores socials que ofereixen informació, primera acollida, orientació i assessorament, tramitació de documentació i gestió d'ajuts. A Sabadell hi ha setze punts d'atenció ubicats en els centres d'assistència primària de la ciutat, que l'any 2002 van atendre 2.366 immigrants.⁶

L'escola és el principal lloc de trobada dels nens i nenes immigrants amb els autòctons. El 90% dels infants immigrants s'escolaritzen en centres públics. Així, les dades del curs 2003-2004 mostren que, en el Vallès Occidental, 1.284 nens i nenes immigrants d'educació infantil van matricular-se en escoles públiques i només 150 van anar a centres privats. En

l'ensenyament primari, 2.837 alumnes van anar a centres públics i 333, a escoles privades.

Gràfic 8. Alumnes immigrants d'educació infantil i primària, Vallès Occidental, 2003-2004. Font: Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament.

Durant els darrers anys, els diferents centres s'han anat adaptant, per iniciativa pròpia i segons les seves possibilitats, a la nova realitat de l'alumnat. El curs 2004-2005, el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya ha impulsat la creació d'aules d'acollida per a immigrants, tant en l'ensenyament primari com en el secundari. Aquestes aules tenen com a funció principal oferir una preparació específica per als nens i nenes nouvinguts que presenten dificultats lingüístiques, per facilitar que la seva integració a l'aula ordinària sigui més ràpida i senzilla.⁷

D'acord amb dades del Departament d'Ensenyament, en el conjunt de Catalunya funcionen 377 aules d'acollida en l'educació primària i 217 en la secundària.⁸ A Sabadell han començat a funcionar sis aules en

6 *Anuari estadístic de Sabadell 2003*. Atenció social polivalent.

7 S'ha de tenir en compte que en els darrers anys ha augmentat espectacularment la "matrícula viva", és a dir, el nombre de nens i nenes que s'incorporen als centres escolars al llarg de tot el curs, que no són necessàriament immigrants. En tot cas, aquestes contínues incorporacions han forçat les escoles a plantejar mesures per integrar aquests alumnes, i les aules d'acollida facilitaran aquesta tasca.

8 Departament d'Ensenyament, Generalitat de Catalunya (2004): dades de l'inici del curs 2004-2005. Serveis, formació i programes. Taula núm. 43: Aules d'acollida i tallers d'adaptació escolar.

els CEIP Calvet d'Estrella (Ca n'Oriac), Agnès Armengol (la Serra), Joan Maragall (Can Puiggener), Joan Sallarès i Pla (la Creu de Barberà), Joaquim Blume (Sol i Padrís) i Samuntada (Creu Alta/Cobertera), i cinc més en els IES Agustí Serra (Torreguitart), Arraona (Ca n'Oriac), Jonqueres (la Plana del Pintor), Les Termes (les Termes) i Ribot i Serra (la Creu de Barberà).

Els centres de formació d'adults de Sabadell ofereixen serveis formatius a la població immigrada i són sovint un referent⁹ per a la derivació cap a altres serveis i recursos ciutadans. Aquests centres tenen com a objectiu afavorir el diàleg entre cultures diferents i promoure la igualtat d'oportunitats i la convivència multicultural solidària des de l'educació i la cultura. L'oferta formativa específica per a les persones immigrades és:

— Curs de lectura fàcil per a l'obtenció del carnet de conduir en el barri de Can Puiggener: la seva finalitat és facilitar el nivell de lectura suficient perquè puguin examinar-se de la part teòrica del carnet de conduir, ja que, tot i que el 80% de les persones que realitzen el curs disposa de carnet de conduir en el seu país d'origen, aquest no té vigència a Espanya. No cal dir que aquest fet complica enormement i d'una manera innecessària la inserció laboral i social d'aquest col·lectiu. D'una manera tangencial, de vegades, la preparació per a la prova del carnet de conduir serveix com a curs d'alfabetització.

— Cursos de català i castellà oral i escrit: la finalitat d'aquests cursos és similar a la de les aules d'acollida dels centres de primària i dels instituts de secundària. Es tracta de proporcionar-los prou habilitats i competències lingüístiques perquè puguin satisfer d'una manera autònoma accions quotidianes tan bàsiques com ara anar a comprar, a cal metge, parlar amb la mestra dels fills, etc. Un cop la persona és competent lingüísticament, es pot incorporar a l'oferta formativa general del centre.

Fotografies 1 i 2. "Carnet de conduir" per a estudiants estrangers de l'escola d'adults de Can Puiggener, 2002. Autora: Silvia Puente.

Què volem per a Sabadell?

Sabadell, com altres ciutats de Catalunya, ha crescut i ha esdevingut el que és com a resultat de la convivència dels homes i dones immigrants valencians, aragonesos, andalusos, extremenys, murcians... amb la població autòctona del moment. Ara, davant del nou moviment migratori, cal plantejar-se quin és el model de polítiques socials, educatives, sanitàries, etc., que volem per a la nostra societat, que ha de tenir com a objectiu l'assoliment d'una ciutat socialment cohesionada, sense nuclis marginals ni guetos territorials, socials o culturals.

Creiem que una de les primeres accions que cal desenvolupar és explicar el fet migratori. En aquest sentit, destaquem, per la seva rellevància, la Jornada de Reflexió sobre la Immigració, organitzada per la Lliga dels Drets dels Pobles.¹⁰ L'objectiu era obrir un espai de reflexió i debat ciutadà sobre el fet migratori a Sabadell, i també conèixer de primera mà en quines condicions arriben els immigrants i les dificultats i limitacions que tenen per establir-se entre nosaltres. Les conclusions d'aquesta jornada es podrien resumir de la manera següent:

— És necessari crear espais comuns en la ciutat que afavoreixin la comunicació i la convivència, *com ara espais per a la pràctica de l'esport, etc.*

— Cal buscar mecanismes per facilitar informació als immigrants que acaben d'arribar (drets i deures) a través de *punts d'informació situats en els barris.*

— S'ha de crear la *Mesa per la Immigració a Sabadell* per garantir que totes les institucions i administracions treballin en xarxa.

— Cal redefinir el model d'intervenció de les administracions local i autonòmica, i aconseguir que s'hi impliquin més.

— És necessari crear un *Observatori de la immigració a Sabadell i/o comarca* per recollir i vehicular

9 Vegeu el pòster *Sabadell Acull*.

10 Jornada de reflexió sobre: "Sabadell i el fet migratori: l'estat de la qüestió". 19 de juny de 2004. La jornada va comptar amb la ponència de Luis Miguel Narbona ja citada en aquest article. Una part important del temps va estar reservada als grups de treball, que, a través de la lectura d'articles i del seu debat posterior, van oferir un seguit de propostes i conclusions. La jornada es va tancar amb la intervenció de Laila Karrouch, autora de l'obra *De Nador a Vic*, en què recull les seves experiències personals.

informació, analitzar-la i divulgar-la, com a pas previ per definir propostes d'actuació. Un dels seus objectius seria elaborar un *mapa d'entitats i serveis vinculats al fet migratori* per facilitar la informació i la coordinació dels agents socials.

A manera de conclusió

Si bé el fet migratori no és nou a Sabadell, cal tenir molt present que la immigració actual prové de tots els continents, fet que accentua la multiculturalitat de la nostra societat, i que es tracta d'un fenomen molt dinàmic, que s'ha incrementat especialment el darrer any i mig.

Per tant, és urgent que les administracions i les institucions implicades defineixin quines polítiques i actuacions són necessàries i que es plantegin propostes basades en la solidaritat i la perspectiva d'una societat més justa i equilibrada. I això s'ha de fer a partir de l'explicació documentada del fet migratori i del treball en xarxa, que garanteixi una coordinació efectiva dels diferents agents per tal d'optimitzar al màxim els recursos.

En definitiva, el model que volem per a Sabadell és aquell que, partint del reconeixement de les desigualtats que pateixen les persones immigrants, inverteixi els recursos necessaris perquè totes les persones puguin viure dignament en un espai natural de convivència: la ciutat, on tothom assumeixi els seus drets i deures, i els hi pugui exercir. ●

Bibliografia

Jordi CALVET; Martí MARÍN; Joaquim SALA-SANAHUJA (2000). *Sabadell al segle XX*. Vic: Eumo Editorial.

DD.AA. (2004): Jesús GALÁN; Laia OMELLA; Dolores REXACHS; Lourdes RUBIO; Javier SOTO; Marijke VAN KERKHOVE. Pòsters: *De la societat industrial a la societat de la informació. Sabadell Acull*. Informe de pràctiques. UAB.

Esteve DEU BAIGUAL (1990). *La indústria tèxtil llanera de Sabadell, 1896-1925*. Sabadell: Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya.

— (2000). "Expansió urbana i economia". Dins Esteve DEU; Martí MARÍN (2003). "Sabadell: immigració, suburbialització i dictadura, 1939-1960". Treball inèdit, III Beca d'Història Local Miquel Carreras. Sabadell.

Luis Miguel NARBONA (2004). "La migració estrangera a Catalunya: el conflicte a la perifèria de les ciutats". Ponència presentada en la jornada de reflexió "Sabadell i el fet migratori: l'estat de la qüestió". Treball inèdit. Lliga dels Drets dels Pobles, 19 de juny de 2004.

Angelina PUIG VALLS (1991). "Nivell de vida, condicions laborals i mobilització antifranquista a Sabadell, 1940-1970. Una aproximació des dels testimonis orals". *Arraona*, núm. 8 (1991), p. 63-75.